

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԽԸ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 23, 1895

ԹԻԻ 7

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	ԵՐԷ
Միայուն Ազգեցութիւն	49
Յիսուս իր Աշակերտներուն Ոտքերը կը լուայ	49
Դիտմամբ Չգործուած Անգթութիւն	50
Նահապետները	50
Մերութեան Հասակին Վտանգները Եւ Հիւանդութիւնները	52
Կրակ վառել Զուրով	52
Թղթակցութիւնը	—
Օրէնք Եւ Աւետարան	52
Զորս Մարդեր	54
Ափսոս	54
Հանգէս Քաղաքական	55
Դրամական	56

ԱԻՅՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար կանխիկ 1 1/2 մեծիտիկ, վեցամսեայն՝ 3/4 մեծիտիկ: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է: Մէկ բերքի գինն է 30 փարսա խմբագրութեան, բաժանարարագրութեան եւ թղթատարութեան պատկանեալ ամէն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ. Ս. Պարնցմ, Ամերիկացի խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միտիոնարոց Ընկերութեան կողմէն է,

Ճ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏԵՕՐԵՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

ՄՆԱՅՈՒՆ ԱԶԴՅՈՒԹԻՒՆ

Մահամբձ մարդ սը որ, աւա՛ղ, շատ աննախանձելի կեանք մը վարած էր՝ սա ուշադրաւ խօսքն ըսաւ. “Երանի՛ր թէ կարելի ըլլար իմ ազգեցութիւնս հաւաքել և ինծի հետ ի միասին թաղել” Անկարելի բան է Սյդ մարդուն ազգեցութիւնը մնաց անոր մահէն ալ ետեւ. տակաւին կ’ապրի և կը ներդրած է, և պիտի ապրի և ներգործէ շատ դարեր ալ: Սյն մարդը, երբ մահուան անկողինն վրայ զգաց թէ ի՛նչ ցաւալի և միասակար եղած է իր ազգեցութիւնը, չկրցաւ երկնցնել իր անզօր ձեռքը և կասեցնել այն ազգեցութիւնը: Շատ ուշ էր. շարժման մէջ դրած էր զօրութիւն մը զոր կեցնելու կարողութեանն բոլորովին զուրկ էր: Իր մարմինը կրնար դուրսիլ պատանքի մէջ, ապա դադարի մէջ և ապա թաղուիլ, տեսութեան հեռացուիլ, բայց ոչ իր ազգեցութիւնը: Ստոր համար, աւա՛ղ, որչափ ալ ապականեալ և թունաւոր

ըլլայ, չկայ պատանք, չկայ թաղում: Սյդ ազգեցութիւնը կը շրջի երկրի վրայ, սրածուծեան նման, մահուան հրեշտակի նման, և պիտի շրջի մինչև որ Աստուծոյ ձեռքը կեցնէ և շղթայէ զայն: Հող տանինք թէ ի՛նչ ազգեցութիւն կը թողունք մեր ետեւ: Մեր մարմիններուն փոշիանալէն ետքն ալ կ’ամ բարւոյ կ’ամ չարի համար պիտի ապրինք և գործենք մենք երկրի վրայ: Աշխարհի համար իսկ՝ դերեղմանը մեր կենաց վերջը չէ և չկրնար ըլլալ իրաց բնութենէն: Ամէնքս ալ ամէն օր և ամէն ժամ կ’ընենք զայն որ պիտի ապրի մեզմէ ետքն ալ և բարի կամ չար ազգեցութիւն պիտի գործէ մեզմէ ետքը եկողներուն վրայ: Չկայ բան մը զոր այնչափ դիւրաւ կը մոռնանք և կ’անտեսենք որչափ մեր ազգեցութիւնն ուրիշներու վրայ: Սակայն և այնպէս չկայ բան մը որուն համար աւելի վախ զգալու ենք քան այդ ազգեցութեան համար, և չկայ բան մը որուն համար պիտի տանք յետ այսորիկ աւելի ահաւոր հաշիւ քան այդ ազգեցութեան համար:

ՅԻՍՈՒՍ ԻՐ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒՆ ՈՏՔԵՐԸ
ԿԸ ԼՈՒՍՅ
(Յովհ. Ժ. 1-17)

Շատ տարիներ առաջ դպրոցական պարապուրդս մեծ մօրս քով կ’անցընէի իր ագարակին մէջ: Ամէն օր կակույ, աւաղուտ անցքերուն և դալարազարդ արտերուն վրայ կը վազվզէի բոպիկ խաղալու այն հաճոյքով և հրճուանքով զոր վայելելու քիչ անգամ բաղդ կ’ունենայ քաղաքացի տղան: Երբ գիշերն հասներ և բլրոյն բարձր ծառերն օրօրներ երգէին և տան կից պարտէզին թռչունները դայլայլէին անուշիկ, ուրախութեամբ կ’երթայի անկողինս և աչքերս կը դոցէի: Բայց դեռ քունս չտարած մէկը կը մտնէր սենեակս շատ մեղմով. մեծ մայրս՝ որ կոնք մը և անձեռոց մը բերելով կը նստէր անկողինս քով և կը լուար պղտիկ, յողնած ոտքերս: Երբեք չեմ մոռցած թէ ի՛նչ անոյշ զուլթիւն և հանգստութիւն մը կը զգայի

յետոյ, կամ ի՛նչ անոյշ քուն մը կը քնանայի ամէն գիշեր, երազիս մէջ ալ լսելով սիրելի մեծ մօրս մեղմ ձայնը և զգալով անոր ձեռաց փափուկ հպումը: Սյօր, մինչ կը կարդամ պատմութիւնը վերնատան ուր Յիսուս լուաց իր աշակերտներուն ոտքերը, միտքս կու գայ վերոյիշեալ փորձառութիւնս, հանգըստեան և խաղաղութեան այն հին յիշատակը: Կարծես թէ Յիսուս կ’ուզէր իր աշակերտներուն թողուլ յիշատակ մը այնպիսի ժամու և այնպիսի փորձառութեան մը որ քաղցր էին քան անցեալ բոլոր ժամերը և փորձառութիւնները: Ուշեց որ անոնք Աստուծոյ վրայ խորհին իբրեւ երկնաւոր Հօր վրայ. ուղեց որ զգան թէ իրենք Աստուծոյ զաւակներն են և ուղեց որ ընդունին Աստուծմէ սրբութիւն, սէր և խաղաղութիւն: Սյօր քանն յայտնի է պատմութենէս: Վասն զի ո՛չ ապաքէն Աստուած կ’ուզէ որ հասկընանք մենք թէ ինք միշտ կը հողաց զմեզ և մեր զաւակները: Սյօր կոնքով և զենջակով չգար լոկ փոքրիկ սենեակ մը, ոյլ լեռան բարձունքէն կը հոսեցնէ պսպղուն աղբիւր մը որ մեծնալով պիտի կազմէ մեծ գետ մը և պիտի մոնէ քաղաքին ամենէն աղտոտ խորշերը և իր լեռնային պատուական ջրով պիտի լուայ հաղարաւոր մանկիկներու ոտքերը և ապա հասնի ծովը, դարձեալ ետ դառնալու և տեղալու համար մաքրարար ողորմութեան և գթոյ յորդ հեղեղով: Աստուած իր մեծութեամբն է որ կրնայ այսպիսի փոքր և սիրալիր գործեր կատարել բոլոր իր արարածներուն համար: Իր մեծութեամբն է որ կրնայ վարդի տերեւի մը տակ պատսպարել փափկաթիւ միջատ մը, մինչ շանթեր կը սուրացնէ ամպերէն: Իր մեծութեամբն է որ կրնայ տակաւին լուալ իր աշակերտներուն ոտքերը և գգուել զանոնք իր մեծ, եռանդուն և անսպառ սիրով իրենց բովանդակ կեանքին մէջ:

Հիմա կու գանք այն խորին դասին զոր այս գեղեցիկ և վաղնջուց պատմութիւնը կ’աւանդէ մեզի. Վասն զի յիշէ՛ք օրինակ մը որտէ՛ս, որ քնոր ես յիշէ՛ք զի՛նք ալ

Ընէ՛ : Աստուծոյ զաւակներն այս անոյշ գործին մէջ ոչ միայն տեսնելու են իրենց Հօր սէրը, այլ և նոյն գործն յառաջ տանելով, նոյն բանն իրենց եղբայրներուն և քոյրերուն համար ընելով, քոյրերն և՛ են թէ կը հասկնան զայն և երախտագէտ են :

Այսպէս կ'ընենք մենք : Մեր Հօր միւս զաւակներուն կ'ընենք ամէն օր փոքրիկ, խոնարհ ծառայութիւններ չնորհակարութեամբ և սիրով : Վստահ եղէք թէ, եթէ ընելու յօժարութիւն ունիք, պատեհութիւն կը գտնուի վաղը, մինչև իսկ այսօր : Եւ որովհետև ասոնց «պիմտ պղտիկներէն մէկուն» կ'ընէք, անոր քրտնէ կ'ըլլաք :

Ա. Բ.

ԳԻՏՄԱՄԲ ԶԳՈՐԾՈՒԱԾ ԱՆԳՈՒԹԻՒՆ

Ամէն չար գործ երկու կերպով կը դատուի — գործողին զիտաւորութիւնը նկատելով եւ գործին հետեւանքը նկատելով : Դիւրարժեք մարդիկ հետեւանքը միայն կը նկատեն երբ կը դատաւարտեն չարագործը. ուստի շատ անգամ մեծ անիրաւութիւն կը գործեն : Կը նային թէ ո՞րչափ միւս յառաջ եկած է այսինչ գործէն, եւ ըստ այնմ կը չափեն զայն գործողին յանցանքը, մինչդեռ մարդուն յանցաւորութեան աստիճանը կախում ունի գիտաւորապէս նպատակէն զոր ունէր նա երբ գործեց իր դատաւարտելի գործը : Սակայն գործելու չենք միւս սխալը որ այս ընթացքին հակառակն է, այսինքն երբեք զանց ընելու չենք նկատել գործի մը հետեւանքը : Շատ քիչ անգամ մեր ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի սա խնդրոյն վրայ թէ պարտական ենք նկատողութեան առնել հաւանական արդիւնքներն այն գործին զոր պիտի ընենք : Պարտական ենք մանաւանդ այն ատեն երբ մեր գործը ուրիշներու երջանկութեան կամ բարեկեցութեան վրայ կրնայ ազդել ինչպէս կ'ազդէ առ հասարակ : Անգթութիւն կայ զոր կարելի է կոչել զիտամար չգործուած : Կանխամտածութեամբ անգթութիւն կը գործէ այն անձը որ իր բարկութեան կիրքը կը գոհացնէ միւսներով մէկուն որ իրեն անհաճոյ եղած է, կամ պատժելով տղայ մը որ զինք նեղած է, կամ չարաչար գործածելով ձի մը որ կարողութիւն չունի իր կամքն հասկնալու : Կանխամտածութեամբ անգթութիւն կը գործէ վրէժխնդիր անձը, որ իր ծոցին մէջ ատելութիւն կը տածէ մէկուն դէմ եւ նպատակ ունի անոր այնինչ գործին փոխարէն հատուցանել, եւ որ կը հրճուի վշտացնելով ուրիշ մը որմէ միւս տեսած է, կը կարծէ : Կանխամտածութեամբ անգթութիւն կը գործէ նաեւ այն գործատէրը կամ գործավարը որ անձնական շահու տեսակէտով միայն կը գործէ, եւ անօթութենէ կը մեղցնէ եւ ալապէս կը տանջէ այն անձերը որ իրմէ կախում ունին իրենց ապրուստին համար, կայ նաեւ խայթիչ երգիծանք մը, եւ թշնամանք մը, որ անձնական ատելութեան պտուղ է եւ վերոյիշեալ դասակարգին կը պատկանի :

Սակայն այս օրինակները եւ նմանօրինակ դէպքերը չեն կազմեր աշխարհի անգթութեան ամբողջ ցուցակը : Արդարեւ ամենայն հաւանականութեամբ ասոնք, թէ՛ եւ իրօք աւելի պախարակելի են, բայց շատ սակաւաթիւ են քան անհոգութեամբ

կամ անտարբերութեամբ գործուած անգթութիւնները, որոնց հետեւ չկայ բարկութիւն կամ վրէժխնդրութիւն : Եթէ կարող ըլլայինք ուսումնասիրել ուսուցիչ նեղութիւնները զորս մարդիկ կու տան իրարու, պիտի տեսնէինք թէ անոնց մեծագոյն մասը արուած է եւ կը տրուի առանց անոնց պատճառ եղող անձանց զիտաւորութեան, կամքին եւ միջնեւ իսկ զիտութեան : Ոչ մէկ պատճառանք այնչափ ստեղծ ի մէջ կը բերուի իրենեւ ջատագովութիւն որչափ սա : Այդ չէր նպատակ : Մարդիկ կը մոռնան թէ չարիքը կը գործուի ինչպէս քարստութեամբ՝ նոյնպէս անխորհրդութեամբ : Թէ իրենց զիտաւորութիւնը իրենց զրացիներուն, բարեկամներուն կամ հանրութեան միւսներէն լաւ է անշուշտ. բայց հոգ չվերջանար անոնց պատասխանատուութիւնը : Շատ վստահ ըլլալու էին թէ իրենց գործերը նոյնչափ զերծ են միւսակարութենէ որչափ իրենց զիտաւորութիւնները : Բնաբնի, երիտասարդի մը ուղղուած խրատական նամակի մը մէջ, կ'ըսէ, «Թերեւս կը կարծես թէ անգութ պիտի չըլլաս երբեք. արդարեւ հաւանական չէ, կը յուսամ, որ դուն զիտամբ կամ կանխամտածութեամբ անգութ ըլլաս արարածի մը, բայց եթէ ուշի ուշով բարութիւն չընես ամէն արարածի՝ շատ անգամ անգութ պիտի ըլլաս շատերու :» Բարեւոք վարդապետութիւն է այս : Դրական բարութիւնն է ժխտական չարութիւնը բուժելու լաւագոյն միջոցը : Երբ զիտամբ եւ լրջօրէն կը հետամտինք աւելցնել ուրիշներու երջանկութիւնը եւ նպաստել անոնց բարեկեցութեան, հաւանական չէ որ անոնց միւս տանք անխորհուրդ գործերով :

Որչափ հոգ տարուի զարգացնելու համար մեր ընթացքին հաւանական արդիւնքները նկատողութեան առնելու ունակութիւնը, կ'արժէ : Այդ հոգատարութիւնը կը մշակէ շատ պատուական կարողութիւններ — խելամտութիւն, նախատեսութիւն, դատողութիւն, եւ թերեւս մանաւանդ, ըմբռնման կարողութիւնը : Մեզմէ դուրս ուրիշ անձնականութիւններ ճանչնալու, անոնց զգացումները, կարծիքները, յոյսերը եւ երկիւղները երեւակայելու, զանոնք չարժելու, անոնց ազդելու եւ օգնելու եւ զանակները նախատեսելու, միանգամայն անոնց զգացումները վերաւորող, անոնց բարի համբաւին միատող եւ անոնց երջանկութեան չնպաստող բաները նշմարելու կարողութիւնը չքնաղ եւ ամենացանկալի կարողութիւն է որ հանապազորդ ջանքով եւ արթնամտութեամբ միայն կրնայ ստացուիլ : Շատեր որ իրենց վերաբերեալ բաներու համար շատ զգայուն են՝ բաղդատապէս կարծրասիրտ են երբ խնդրոյ առարկան ուրիշներն են : Դիւրաւ կը վերաւորուին երբ իրենց տմարդութիւն ցուցուի կամ յարգանք զլացուի : Սակայն անխորհրդաբար նոյն վէրքերը կու տան ուրիշի մը առանց երբեք խղճելու : Գիտեն իրենց փորձութիւններուն զօրութիւնը, բայց երբեք ներողամտութեամբ չեն նայիր անոնց որոնք կ'ընկճին ուրիշ փորձութիւններու ներքեւ : Կը վախճան քննադատութենէ, բայց ամենայն խստութեամբ կը քննադատեն ուրիշները : Անշուշտ այսպիսիք սորված չեն ըմբռնել իրենց խօսքերուն եւ գործերուն ազդեցութիւնը : Իրենց երեւակայութիւնը կրնայ բաւական վառ ըլլալ քանի մը բաներու մէջ, բայց ուրիշներու զգա-

ցումները պատկերացնելու մէջ իրօք տկար է : Կը զայրանան եթէ անգթութիւն վերագրուի իրենց եւ, իրենց զիտաւորութիւնը նկատելով, իրաւունք ունին զայրանալու : Սակայն իրօք անգթութիւն չէ՞ ծայրայեղ անհոգութիւնը կամ անխորհրդութիւնը որ յառաջ կը բերէ նեղութիւն մը որով իրենք իսկ պիտի տաքնապէին սաստկապէս :

ՆԱՀԱՊԵՏՆԵՐԸ

ՅՈՎ. ՍԵՓ

[Խմբագրական]

3.

Ծն. ԽԱ. գրուած կը բերէ կը հասցնէ զմեզ Յովսէփի կեանքին կարեւոր մէկ թուականին : Երկու տարի անցած էր յորմէ հետէ նա մատուցեալ պատկերները քրտնէր սա աղաւանքը. «Բեզի բարիք եղած ատենը իս միտքդ բեր», եւ տակաւին բանտին մէջ էր : Հաւանականապէս տկարացած էր իր աղաւան ման յոյսը : Ստուգիւ չունէր ակնկալութիւն այնչափ մեծ եւ այնչափ յանկարծական փոփոխութեան մը որուն նմաններ քիչ կրնայ տալ մարդկային պատմութիւնը : Յովսէփի առաւօտուն ելաւ իրեն բանտարկեալ զերի մը, երեկոյն եղաւ իր դարուն հօգորագոյն պետութեան փոխարքան :

Փարաւոն թերեւս իր ծննդեան տարեւորածին ժամանակ տեսաւ երազը, վասն զի Ծն. Խ. գրուած մէջ պատմուած զէպքերէն ետքը «Լման երկու տարի» անցած էր : «Երազին մէջ տեսաւ որ գետին եղերքը կայներ էր :» Գետին անունը տալ հարկ չէր, վասն զի Եգիպտացոց համար միայն մէկ կարեւոր գետ կար, Նեղոս : Այն ժամանակ, ինչպէս հիմա ալ, Եգիպտոսի մէջ սովը եւ առատութիւնը Նեղոսի ջուրներուն բարձրանալէն կախում ունէին զրեթէ բացարձակապէս : Նուպիայէ մինչեւ Տէլթա, գետին երկայնութեամբ, ջուրին բարձրութիւնը ցուցնող սիւներ հաստատուած էին որոնց կը նայէր ժողովուրդն անձկութեամբ : Դեկտեմբեր ամիսէն մինչեւ յունիս ամիսը գետն ուշագրաւ փոփոխութիւն մը չէր կրեր, բայց յուլիս ամիսէն մինչեւ դեկտեմբեր ամիսը չաստուածներու նմանութիւնները տեղէ տեղ կը տարուէին, եւ եթէ գետն ըստ բաւականին բարձրանար, ընդհանուր ցնծութիւն կ'ըլլար : Կիբէ կ'ըսէ, «Մեմփիսի, Յովսէփայ քաղաքին, մէջ ինչպէս եւ այլուր՝ ամէն ամառ եւ աշուն խօսակցութեան մեծ նիւթ եղած ըլլալու են քաղաքին նեղոսաչափին վերաբերեալ օրական տեղեկագրութիւնները որոնք կ'երեւի թէ կ'արձանագրուէին :» Հերոդոտոսի օրով, Յովսէփայ ժամանակէն 1,300 տարի ետքը, եթէ գետին ջուրը 26 ոտք աւելի բարձրանար, առատ հունձք մը կ'ապահովուէր : Հիմա Նեղոսի յատակը կուտակուած տիղմին պատճառաւ հարկ է որ ջուրերն 39 ոտք բարձրանան, եւ ուստի յատկապէս թումեր չիւնուած են :

Փարաւոն իր առաջին երազին մէջ տեսաւ որ եօթը պարարտ երինջներ ելան գետէն : Ապիս ցուլը Եգիպտացոց համար ամենէն նուիրական կենդանին էր, եւ կովը կամ երինջը արգասաւորութեան կամ առատութեան նշանակ էր : Եօթը թիւն ալ նուիրական էր Եգիպտացոց ինչպէս եւ Եբրայեցոց մէջ, եւ Ոսիրիս չաստուածը Եգիպտական նշանադրաց մէջ երբեմն կը ներկայացուի եօթը երինջներու հետ որ իր կիներն են : Այս երինջները «մարգագետին

վրայ կ'արածուէին» այսինքն ներդրումն սեղերուն կամ ջուրին եղերքի պարտուներուն մէջ, ինչպէս կը կարծուի թէ է բառին բուն նշանակութիւնը: Մէկ ծղոտի վրայ եօթը հասկով ցորենը որ տեսնուեցաւ Փարաւոնի երկրորդ երազին մէջ՝ այն բաղադրեալ տեսակն է որ հիմա կը բուսնի Եգիպտոսի մէջ եւ որուն հասկն ունի եօթը բաժանում: Խորշակը, որ կ'ակնարկուի Գլ. ԽԱ. 6 համարին մէջ, խաֆն էր կամ հարաւային արեւելեան կիզիչ հովը, որ երբեմն մէկ օրուան մէջ կ'այրէ կը խանձէ ցորենի բոյսերը եւ դատարկ կը թողու անոնց հասկը: Եգիպտացեաց հարստութիւնը կը բաղկանար իրենց արջառէն եւ հունձքէն, եւ այս երկուքն ալ երեւցան Փարաւոնի երազներուն մէջ: «Փարաւոն արթնցաւ, եւ ահա երազ էր» խօսքը կը նշանակէ թէ այս բաները Փարաւոնի մտաց առջեւ այնպէս որոշ եւ կենդանի երեւցան որ անոր դժուարին եղաւ հաւատալ թէ իր տեսածը սոսկ երազ էր:

Բանտարկեալ պաշտօնատարներուն նման, Փարաւոն չկրցաւ ի բաց թօթափել սա տպաւորութիւնը թէ իր երազները նշանակութիւն ունէին, եւ ուստի ժողովեց «Եգիպտոսի բոլոր մօգերը եւ ան տեղի բոլոր իմաստունները» որպէս զի իրեն մեկնէին այն երազները: Մարքոս Տոտս կ'ըսէ, «Ապառնին եւ անտեսանելի գիտնալու տեսչը տիեզերական է եւ ստեղծած կամ յառաջ բերած է իր սնունդը: Մոգութիւն, մեռելահայութիւն, հմայութիւն, պատգամախօսութիւն, թէ՛ հին եւ թէ՛ նոր ժամանակաց մէջ կրօնի մաս կազմած են»: Փարաւոն ունէր քուրմերու ժողով մը որուն պաշտօնն էր անոր մեկնել աստուածներուն կամքը: Կիբէ կ'ըսէ, «Երբ ծանրակշիռ խնդիրներ, որպիսի էին այս երազները, կենային լուծուելու, կրօնական բարձրաստիճան անձանց այդ մնայուն ժողովին, որուն անդամաց թիւը կը թուի թէ քսան էր, կը միանային բովանդակ երկրին (Եգիպտոսի) մեծ մեհեաններուն պետերը»: Սակայն այդ ժողովը չկրցաւ օգնութիւն մը ընձեռել Փարաւոնի: Թերեւս տուին մեկնութիւններ, բայց տրուած մեկնութիւնները չգոհացուցին զՓարաւոն: Թալմուտը կը յիշէ անոնց մեկնութիւններէն մէկ քանին: Ահաւասիկ օրինակ մը. «Եօթը պարարտ երինջները եօթը թագուհիներ են որոնց հետ պիտի ամուսնանաս»:

Այն ատեն մատուցակապետը միտք բերաւ երբայցի գերին զոր ապերախտութեամբ մոռցած էր, եւ Փարաւոնի խօսեցաւ անոր վրայով: Եթէ մօգերն հակամէտ էին ընդդիմանալ իրենց յատուկ պաշտօնն համարուած գործն ընելու համար ուրիշ մարդ մը հրաւիրելու ձեռնարկին, մատուցակապետին սքանչելի վկայութիւնը լսելով լռեցին: Փարաւոն պատրաստ էր օգնութիւն ընդունիլ ամենէն խոնարհ աղբւրէն, եւ իսկոյն հրամայեց որ բերուի Յովսէփ: Թէպէտեւ հարկ անհրաժեշտ էր անմիջապէս Փարաւոնի ներկայանալ, Յովսէփ չէր կրնար ներկայանալ մինչեւ որ մաքրուելու արարողութիւնը լմնար, եւ այդ արարողութիւնը կը պահանջէր որ նա անիլուէր եւ իր հանգերձները փոխէր: Եգիպտացիք իրենց մազերը եւ մօրուքը սուգի ատեն միայն չէին անձիւր: Ուրիշ ժամանակներ չափուելը անարգանաց եւ ծիծաղի առարկայ կ'ըլլար: Անոնց նկարներուն մէջ օտարականը եւ խոնարհ աստիճանի մարդը մօրուսաւոր կը ներկայացուէին: Կեղծ մազ եւ կեղծ մօ-

րուք կը կրէին, բայց ամէն յարգելի Եգիպտացի մաքուր կ'ածիլուէր: Դարձեալ, գործը զոր Յովսէփ պիտի կատարէր՝ քուրմի յատուկ գործ էր, եւ քուրմեր ի մասնաւորի պարտական էին մաքուր ըլլալ:

Հիանալի էր ոգին որով Յովսէփ ընդունեց Փարաւոնի ներկայանալու անակնկալ հրաւերը: Այդ յանկարծական փոփոխութեան համար չյուզուեցաւ, ոչ ալ Փարաւոնէ գովեստ լսելով յանգէպ հպարտացաւ: Մոգութեան արուեստին մէջ ինքզինք քաջալարած երեւցնելու փորձութիւնը մեծ էր անոր առջեւ, բայց նա բնաւ հմտութիւն չվերագրեց իր անձին: «Չէ թէ ես» ըսաւ, այլ «Աստուած պիտի տայ խաղաղութեան պատասխան Փարաւոնին»: Եւ սակայն զիտէր թէ այս համեստ յայտարարութեամբ ճամարտութիւնը կը խոստովանէր, եւ եթէ իր կարողութեանց վրայ խօսէր պարծանօք՝ պիտի ցուցնէր թէ ինք անարժան էր աստուածային յայտնութեան միջոցն ըլլալու: Երազին մեկնութիւնը զոր Յովսէփ տուաւ շատ պարզ էր, բայց կարեւոր հետեւութիւններ կը պարունակէր: «Աստուած իր ընելիքը յայտնեց Փարաւոնին» որպէս զի հարկաւոր պատրաստութիւնը տեսնուէին եւ պատրաստութեանց գործը զիւրացնելու համար առատութեան եօթը տարիներ պիտի ըլլային սովի եօթը տարիներէն առաջ: Յիշատակարաններէ կը տեսնուի թէ ներդրի ջուրերուն չբարձրանալէն սովու տարիներ կը պատահէին: Պրուկչի «Պատմութիւն Եգիպտոսի» անուն գործին մէջ թարգմանութիւններ կան երկու արձանագրութեանց, որոնց մին կը կարծուի թէ կ'ակնարկէ Աբրահամու օրով պատահած սովը: Միւսը, Պրուկչի կարծեօք, գրուած ըլլալու է Յովսէփի ժամանակալից անձէ մը: Կը պարունակէ սա խօսքերը. «Հունձքն ամբարեցի վասն զի հունձքի չաստուածին բարեկամ էի: Յանքի ատեն հսկեցի, եւ երբ սով մը եկաւ որ շատ տարիներ տեւեց՝ ցորեն հանեցի զրկեցի քաղաքը ամէն անօթի անձի»: Որովհետեւ բազմամեայ սովեր հազուադէպ եղած են, անհաւանական չէ որ յիշեալ արձանագրութեամբ ակնարկուած ըլլայ ճիշդ այն սովը զոր Յովսէփ գուշակեց:

Յովսէփ ոչ միայն մեկնեց երազները, այլ եւ Փարաւոնի խորհուրդ տուաւ թէ ինչպէս ճակատելու է զալու սովին, որուն համար ըսաւ թէ «Խիստ սաստիկ պիտի ըլլայ»: Երբ թելադրեց որ իմաստուն մարդ մը կարգուի Եգիպտոսի երկրին վրայ, անկարելի է ենթադրել թէ Յովսէփ միտքէն անցուց թէ ինք կրնար ըլլալ այն մարդը: Ինք երբայցի գերի մ'էր եւ երիտասարդ մը որ տակաւին քաղաքական պաշտօն չէր վարած: Սակայն կը թելադրէ ինչ որ ընտրելի իմաստունը պարտի ընել: Կ'ըսէ թէ թող նա «Երկրին արմաթներէն առատութեան եօթը տարիներուն մէջ հինգէն մէկը առնէ»: Այս երկպառակ տառանորդը ծանր բեռ պիտի չըլլար առատութեան տարիներու մէջ, մանաւանդ երբ իր նպատակն էր պաշար պատրաստել ժողովուրդը ողջ պահելու համար սովին ժամանակ: Թերեւս Յովսէփ, արտասովոր տուրք առնելէ զատ, կը թելադրէր նաեւ որ կառավարութիւնը արմաթը գնէր: Դարձեալ, առաջարկեց որ բոլոր արմաթը ամբարանոցներու մէջ զիջուին: Եգիպտոսի ամբարանոցները յիշատակարաններու վրայ ներկայացուած են, նմանապէս զանոնք լեցնելու եւ ամբարուած ցորենին քանակութիւնը նշանակելու եղանակը: Եգիպտոս

ինքն աշխարհի շտեմարանն եղաւ:

Թերեւս Յովսէփ վարկեաւ մը անձկուած թիւն ունեցաւ թէ ինչպէս պիտի ընդունուի իր մեկնութիւնը, բայց մեկնութեան ճշգրտութիւնն այնչափ ակնհերեւ էր եւ իր թելադրութիւնն այնչափ իմաստուն որ երկբայութեան տեղի չմնաց: Փարաւոն իրեն մեծ ծառայութիւն մատուցանելու ընդունակ եղող մեծ մարդ մը ճանչնալու ձիրքն ունէր, ուստի ոչ միայն ընդունեց Յովսէփի խորհուրդը, այլ եւ ընտրեց զնա իբրեւ այն իմաստունը որ ի գործ պիտի գնէր առաջարկեալ կարեւոր անօրինութիւնները. եւ կը թուի թէ ամբողջ արքունիքը հաւնեցաւ Յովսէփի ի պաշտօն կոչուելուն: Այս առթիւ կատարուած արարողութեան բոլոր մանրամասնութիւնները ներկայացուած են յիշատակարաններու վրայ: Արքայական կնքոյ մատանին նշանակ էր այն իշխանութեան որ Յովսէփի յանձնուեցաւ իբրեւ արքայական ներկայացուցչի: Մեծն Աղեքսանդր իր մահուան անկողնին մէջ հանեց իր մատանին եւ Պերդիկկասի տուաւ: Բեհեզ հանգերձը նշանակ էր Յովսէփի՝ քուրմերու դասակարգին մէջ ընդունուելուն: Քուրմերու դասակարգը Փարաւոնի հպատակներուն մէջ բարձրագոյն դասակարգն էր, մանեակն ալ Յովսէփի աստիճանին խորհրդանշանն էր: Ժողովուրդն անմիջապէս ողջունեց զնա իբրեւ կառավարիչ, գովելով «Ծնրագրութիւն ըրէք» եւ Փարաւոնի կողմէ յանձնուած իշխանութեան աստիճանը — «առանց քեզի բնաւ մէկը իր ձեռքը կամ իր ոտքը չվերցնէ Եգիպտոսի բոլոր երկրին մէջ» — պիտի դողացնէր զՅովսէփ, եթէ սա չզգար թէ իր հետ էր Աստուած:

ՉՅովսէփ իբրեւ Եգիպտացի ընդունուելուն ի նշան Փարաւոն տուաւ անոր նոր անուն մը (Գլ. ԽԱ. 43), որ այլ եւ այլ կերպով թարգմանուած է: Յիշենք երկու օրինակ. «Գաղտնիք յայտնող» եւ «Երկրին փրկիչը»: Տուաւ նաեւ կին մը, Արեգ քաղաքին քուրմին աղջիկը: Այս ամուսնութեամբ Յովսէփ կապակցեցաւ Եգիպտոսի բարձրագոյն գերդաստանին հետ, վասն զի Արեգ, արեւ-չաստուածոյն քաղաքը, այն երկրին կրօնական եւ գրական մարդոց եւ գործոց կեդրոնն էր, եւ Արեգ քաղաքին քուրմերը բոլոր միւս քուրմերուն վրայ առաջնութիւն ունէին: Ոմանք կը կարծեն թէ Եփրեմեանք այս կնոջ սերունդն ըլլալն'են համար կռապաշտութեան ընդոժին սէր ունէին: Յովսէփի կինը ծնաւ երկու որդի, որոնց տրուած անունները կը ցուցնեն թէ Յովսէփի ուրջափ ուրախացաւ: Թէ ինչու Յովսէփ, երբ իշխանութեան բարձրացաւ, լուր չըրկեց իր հօր՝ հարցում մ'է որուն չենք կրնար պատասխանել, բայց կրնանք նախախնամութեան մատը տեսնել անոր մէջ:

Այսպէս Յովսէփ բանտէն ելաւ եւ հասաւ Գիբթի մը որմէ վեր կար միայն դահակալը: Յոյն պատմագիր մը կը պատմէ ասոր քիչ մը նմանող դէպք մը, յորում եգիպտացի թագաւոր մը իրեն փեսայացուց որմնագրի մը որդին, երկրին ամենէն կարող մարդն համարելով զնա: Յովսէփ անմիջապէս սկսաւ սովին համար պատրաստութիւն տեսնել ամենայն գործունէութեամբ: Եգիպտական միւս միակ եօթնամեայ սովը որ յիշուած է՝ այն է որ սկսաւ յամի Տեառն 1064 եւ տեւեց մինչեւ 1071: Յովսէփի մատակարարութեան կամ վարչութեան վրայ աւելի ընդարձակօրէն կը գրուի Ծն. ԽԷ. գլխուն մէջ: Առ այժմ զանց կ'ընենք խօսիլ այդ նիւթին վրայ:

ԾԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՍԱԿԻՆ ՎՏԱՆԳՆԵՐԸ
ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երբ մարդ անցած է այն սահմանագիծէն որ միջին կեանքը կը դառնայ ծերութեան հասակէն, եւ տակաւին քաջառողջ է, շատ մը վտանգներ իր ետեւը թողած է եւ գրեթէ զերծ է այն հիւանդութիւններուն շատէն որ սպառնացած են անոր՝ կեանքին զանազան ժամանակամիջոցներուն մէջ։ Կեանքին կանոնը մասին մէջ տարափոխիկ տեղերը, որովայնալուծումը բերող հիւանդութիւնները եւ աղտեղութիւնէ յառաջ եկող ախտերը անոր գործունեայ թշնամիներն էին։ Այրութեան հասակին մէջ զանազան տեղեր շատեր գերեզման կը տանին, եւ ժառանգական եւ կաղմական հիւանդութիւններ իրենց մեծագոյն զարգացումը կը գտնեն, բայց այն որ անցուցած է այս վտանգները, եւ իր կաղմութիւնը կարծրացած է վաթսուն կամ աւելի տարիներու փոթորիկներով, կը գտնէ այժմ, մինչ կը մտնէ ծերութեան հասակի սահմանադուրէն ներս, թէ տակաւին ուրիշ վտանգներ կը սպասեն յարձակիլ իր վրայ։ Այս ժամանակն է որ տեղային ախտեր ամենէն աւելի գործունեայ եւ մահաբեր են, եւ կը տանին աւելի քան երեք չորրորդն այնպիսեաց որ վաթսունեւհինգ տարեկանէ վեր են։ Մարմինն ամենէն տկար մասերն են այժմ տեղի տուողները, եւ ասոնք են երեք կենսական գործարանները, թոքերը, ուղեղը եւ սիրտը։ ասոնցմէ ետք՝ ստամոքսը, լեարդը եւ երկկամուռը։ Անխառն ախտերուն մէջ թոքատապը ուրիշ ախտերէ աւելի կը տանի ծերունիներ։ այս հիւանդութիւնն այնպէս մահացու է կեանքի այդ ժամանակամիջոցին մէջ՝ որ անկէ բռնուողներէն քիչեր միայն կ'ապաքինին։

Ծերութեան հասակին վտանգները, իբրեւ պատճառ մահուան, ըստ մեծի մասին արտաքին ազդեցութիւններ են, որպիսի են՝ ջերմութիւն, ցուրտ, խոնավութիւն, հովեր եւ մթնոլորտային փոփոխութիւններ։ Ասոնց գլխաւորը, իբրեւ մահացու թշնամի ծերութեան հասակին, ցուրտն է։ Վիճակագրութեան մը համեմատ որ տարիներու երկար շարքի մը կը վերաբերի եւ զոր պատրաստած է Անգղիոյ ընդհանուր արձանագրիչը, ջերմութեան աստիճանի յանկարծակի ցածնալէն կը հետեւին մահեր ծերութեան հասակին վրայ տեսնուած կանոնի մը համաձայն։ Երեսուցէ վար տարիք ունեցողներու մէջ ցուրտը աւելցուցած չէ մեռնողներուն թիւը։ այդ տարիքէն վեր եղողներուն մահը կը կրկնապատկի կեանքի մէջ մի ինը տարիներուն մէջ։ Այսինքն՝ երեսուն տարեկան անձանց մէջ ցուրտէ յառաջ եկող մէջ մի մահուան դէմ երկու մահ կը պատահի երեսունեւինը տարեկաններուն մէջ, չորս մահ՝ քառասունեւութ տարեկաններուն մէջ, ութ մահ՝ յիսունեւեօթն տարեկաններուն մէջ, տասնեւվեց՝ վաթսունեւվեցին մէջ, երեսունուերկու՝ եօթնասունեւհինգին մէջ եւ վաթսունեւչորս՝ ութսունեւչորսին մէջ։

Ուստի օդի յանկարծական փոփոխութեան ենթակայ եղող կլիմայի մէջ յառաջ եկող վտանգները շատ սոսկալի են թուով։ Անոնց դէմ պաշտպանուելու համար մարդ պարտի տաք պահող հանդերձներ հագնիլ, պարտի զգուշանալ յուժկէտս ենթարկուելէ օդին ծայրայեղ կամ յանկարծական փոփոխութիւններու եւ նստիլ հանդստաւետ

սենեակի մէջ։ Նշարանը պէտք է որ տաք եւ չոր ըլլայ եւ աղէկ օդ ընդունի։ Շատ անգամ խնայասիրութիւնը վտանգաւոր եղած է ալեւոր գլուխներու եւ անկեալ ծերունիներու, վասն զի հետեւանքը կ'ըլլայ հարրուխ, թոքատապ եւ մահ։

Ծերութեան հասակին ուրիշ մէկ ծանր վտանգ մը սպառնացող բանն է չափազանց ֆիզիքական աշխատութիւն, սաստիկ եւ յոգնեցնող մտաւոր յուզում։ Վաղել չոգեկառքին կամ չոգենաւին հասնելու համար, ծանր բեռ մը վերցնել, ճաշէն ետեւ ճոռոմ եւ յուզիլ բանախօսութիւն մը ընել կամ կիրք կլլել։ ամէն ասոնք ուրիշ բան չեն, բայց եթէ՝ անձնասպանութիւն ծերունիներու տկարացած սիրտերուն եւ զիւրաբեկ շնչերակներուն։ Զափազանց աշխատութեան հազիւ թէ նուազ վտանգաւոր է պատշաճ ֆիզիքական գործունեութեան բացակայութիւնը, եւ կեանքի գործառնութեանց բոլորովին անտարբերութիւնը։ Քիչ բաներ աւելի աղիտարեր են կեանքին երկարութեան քան տարիքը առած եւ ժրջան եւ գործօն կեանքի սովորած մարդու յանկարծ գործէ քաշուիլը, եւ աշխատելու ունակութիւնները զիւրակեցութեան եւ հոգեբու ունակութիւնը անհոգութեան փոխելը, իր օրերուն մնացած մասը հանգիստ վայելելու սխալ գաղափարով։ Կամաց կամաց պէտք է քաշուիլ գործէ, մարմինն եւ մտքին զօրութիւններուն պակսելու աստիճանին համեմատ։ Բայց միշտ բաւական գործ ունենալով կեանքի սէրը պահելու՝ եւ մղուելու պատշաճ չափով աշխատիլ։

ԿՐԱԿ ՎԱՌԵԼ ԶՈՒՐՈՎ

Անգղիացուց մէջ անկարելութիւն ցուցնելու համար կը գործածուի «գետը կրակել» ասացուածը։ Բայց բնաւոյժը կը համոզէ զմեզ թէ ջուր վառելը զժուար չէ եթէ ունենանք մեր ձեռքն յարմար միջոց։ Զուրին երեսը կը նետէ կտոր մը մետաղային «սփռ»-ով, որ անմիջապէս կը բռնափառի։ Սակայն այս փորձը վտանգ ալ ունի։ Վասն զի ջերմութեան ծնունդն եւ բորբոքումը արագ տեղի կ'ունենայ եւ ակնթարթէ պակաս ժամանակի մէջ «սփռ»-ին սերտիւ կից գտնուող ջուրի այն մասը շոգիի կը փոխարկէ եւ ուստի յառաջ կու գայ ուժգին պայթում։ Բնաւոյժը նաեւ կը հաստատէ թէ ջուրով վառած այս կրակը ջուրով չմարի, եւ կ'ապացուցանէ հետագայ կերպով։ Սփռ-ին մեծ կտորի մը կը կապէ ծանրութիւն մը եւ կը նետէ ջուրը։ Ծանրութեան կցուած «սփռ»-ը իր զօրութիւնը կորսնցնելէ առաջ թերեւս ոտնաչափներով վար ջուրին տակ կ'իջնէ, բայց վառելու գործողութիւնը յառաջ կ'երթայ անմիջապէս արագութեամբ եւ հետեւանքը կ'ըլլայ բուռն պայթում, որ ջուրի սիւն մը վեր կը նետէ օդին մէջ։ Ասոր փիլիսոփայութիւնն է սա՝ Մետաղային «սփռ»-ը այնպիսի խնամութիւն ունի թթուածին կազին հետ, որ մինչեւ իսկ ջուրէն կը կողոպտէ անոր թթուածինը, եւ ջուրը որ կը բաղկանայ երկու մաս ջրածինէ եւ մէկ մաս թթուածինէ, այսպէս կը տարբադարձուի։ Ջրածինը որ շատ զիւրափառ է, կ'ազատուի եւ թթուածինը կ'երթայ մետաղին։ Սփռ-ին ոքսիտացումէն այնքան ջերմութիւն կը ծնի որ աղատուած ջրածինը կրակ կ'առնէ յանկարծ երբ կը դաչի մթնոլորտին։ Ուստի ոչ թէ ջուրն է վառողը, այլ՝ «սփռ»-ը եւ այս այրումէն ար-

տադրուած տաքութիւնն է որ կը վառէ աղատուած ջրածինը։

Մետաղները հրաշէկ տաքութեան հասցնելու համար ջուրը յօգուտ գործածելու գաղափարը շատ արտաոք պիտի թուի առաջին անգամ՝ ինչպէս զետը կրակի տալը, բայց արդէն կատարուած իրողութիւն մըն է այդ, ինչպէս այցելուք անոր ականատես եղած են Շիքակոյի Ալիսարհանադէսին Եւեկարականութեան Շէնքին մէջ։ Գործաւոր մը կ'առնէ երկաթի կտոր մը, ձիւ պայտ մը կամ հասարակ ունելի մը եւ կը խոթէ զայն ջրով ի հասարակ դոյլի մը մէջ։ Մետաղին ջուրը մխուած մասը իսկոյն կը շրջապատի պայծառ լուսաշող խաւով մը եւ երբ քանի մը վայրկեանէն դուրս կը հանուի, ահա ամբողջապէս տաքացած է հրաշէկ ջերմութեամբ եւ սալի վրայ ձեռնելու պատրաստ։ Այսպէս, այն նոյն դոյլը որուն մէջ երկաթագործը սովոր էր պաղեցնելու իր տապաղեալ երկաթը, կը ծառայէ իբրեւ կրակ՝ երկաթը սաստիկ տաքցնելու եւ դարձնելու պատրաստ վիճակի դնելու շատ մը աւելի կարճ ժամանակի մէջ։

Սակայն ջուրի դոյլին հետ կար ուրիշ բան մըն ալ, որ անոր կու տար այս նշանաւոր յատկութիւնը։ Եւ այն էր ելեկտրական նոր մեքենայ մը (dynamo)։ Աւելի մօտէն նայելով հնար էր տեսնել թէ այս սարուածին դրական վրձինը թելով մը կապակցուած էր դոյլին ներսի կողմէրուն որ մետաղեայ կապարով օժուած էին, եւ թէ միւս, բացասական, վրձինը նմանօրինակ կերպով կապակցուած էր ունելիին որով կը բռնուէին տաքցուելու նիւթերը։ Երբ ասոնք ունելիով բռնուելով ջուրը կը խոթուէին, ելեկտրական հոսանքին շրջանը կը փակուէր, եւ հոսանքը դէպի երկաթը կը վազէր կապարագոծ մակերեսէն ջուրին միջոցաւ։ Քանի կ'անցնի ժամանակը, որ կը չափուի երկվայրկեանի մը կոտորակներով, տաքութիւնը կը հաղորդուի երկաթին որ սաստիկ կը տաքնայ, մինչեւ անգամ հալելու աստիճան։ Միւս կողմանէ ջուրը, որ յետին աստիճան վատ հաղորդիչ է ջերմութեան, շատ քիչ կը տաքնայ այս նոյն վիճակին ենթարկուած ժամանակը։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ՕՐԵՆՔ ԵՒ ԱԻԵՏԱՐԱՆ

(Շաբ. «Աւետիք»-ի նախորդ թիւէն եւ վերջ)

Կարեւոր հարցում մի կը ծագի։ Օրէնք բառն ինչ առումմբ կը գործածուի։ Ամէն ոք կ'ընդունի թէ ծիսական օրէնքն դադարած է Քրիստոսի քաւարար գործին շնորհիւ։ Բայց Տասնաբանեայ Օրէնքն եւս դադարած է։ Բաւական է պատասխանել թէ Օրէնքն այս երկու մասանց բաժնելու սովորութիւնն վերջին դարերու գործն է, եւ Նոր Կտակարանի հեղինակաց, մանաւանդ Պողոսի, բոլորովին անձանօթ եւ օտար գաղափար մ'է։ Թէ բառն Պողոսի թուղթերուն մէջ ընդարձակ նշանակութեամբ կը գործածուի՝ յայտնի է թէ՛ մասնաւոր համարներէ եւ թէ՛ մանաւանդ իւր ընդհանուր տրամաբանութեանէ։ Հին Կտակարանի պատմական, մարգարէական եւ ծիսական մասերն նա անխտիր օրէնք կը կոչէ (բաղդատէ Ա. Կոր. Ժ. 21 եւ Ես. ԻԸ. 11, 12, նաեւ Ա. Կոր. Ժ. 34 եւ Ծն. Գ. 16)։ Տես նաեւ Հռովմ. Գ. 19 որ հաւաքածոյ մ'է)։ Այսինքն Հին Տեսնութիւնն եւ Օրէնքն հոմանիշ բառեր

են, Նոյն եղբայրացու թեան կը հասնինք դիտելով առաքելոյն գաղափարն Օրինաց նպատակին եւ պաշտօնին մասին: Օրէնքն անհրաժեշտ միջադէպ մ'է որ իրարու կը կապէ խոստումն որ նահապետաց տրուեցաւ եւ այդ խոստման իրագործումն ի Քրիստոս: զատարարակ մ'է որ նախախնամական եղանակներով եւ դէպքերով կը կրթէ մարդկային ազգն Փրկչին գաղափարն եւ քաւարար դործին համար: արդ երբ Փրկչին կու գայ՝ զատարարակին պաշտօնն կը լրանայ եւ կը վերջանայ: Արդ ո՞վ է զատարարակն: Ինչ էր որ աշխարհն պատրաստեց Քրիստոսի այցելութեան համար: Մովսիսական օրինաց մի մասն թէ ամբողջ օրինական զրուծելն: Վարանելու տեղի չկայ: Ինչպէս բոլոր մարդարեւ թիւններն եւ ամբողջ իսրայէլական պատմութիւնն կ'ակնարկէին Քրիստոս եւ կատարուեցան ի նմա, նոյնպէս Հին կտակարանի ամբողջ օրէնսգրութիւնն որ իբր նպատակի կը նայէր Քրիստոսի, ի կատար եւ ի վախճան հասաւ Նոր Աւետիսին եւ լաւագոյն եղանակին ծանուցմամբն: Առաքեալն ոչ մի տեղ ըսած կամ ակնարկած է թէ Մովսիսական օրէնսգրութեան ծիսական մասն անցաւոր էր, իսկ միւս օրէնքներն մնայուն են ցաւիտեան: Այսպիսի զանազանութիւն մի կը հակասէ իւր կրօնական իմաստասիրութեան սովորական ոճն:

Շարաթականք կը կարծեն այսօրինակ զանազանութիւն մի տեսնել երկու համարներու մէջ, որոց մին է Եփ. Բ. 15, եւ կը պնդեն թէ «պատուիրաններուն օրէնքը որ հրամաններով էր» ծիսական օրէնքն է զոր Քրիստոս «խափանեց», մինչդեռ միւս օրէնքներն մնացին անխափան: Այս լոկ կարծիք մ'է եւ անհիմն կարծիք: Հաստատուն կը մեկնէ համարն: Առաքեալն կը խօսի Հրէից եւ հեթանոսաց միջեւ հաստատուած դարաւոր թշնամութեան վրայ, որոյ զխաւոր պատճառն էր Օրէնքն որ իբրեւ պատուար ներփակած եւ զատած էր «Իսրայէլի քաղաքացիութիւնն» չըջակայ ազգերէն: Քրիստոս «մեր խաղաղութիւնն» եղաւ «երկուքը մի» ընելով: Բայց ինչպէս միացուց երկու թշնամի կուսակցութիւններն: հեթանոսներն Հրէից ցանկին մէջն առնելով: Ո՛չ, այլ «միջնորմը» + «կէտ» (իւր մարմնով) եւ խափանելով «պատուիրաններուն օրէնքը որ հրամաններով էր»: Մինչեւ իսկ անուս ոմն կրնայ տեսնել թէ հոս ծիսականի եւ ոչ-ծիսականի խօսք չկայ: գաղափարն այս է թէ Քրիստոս իւր մահուամբ հաշտութիւն քարոզեց աշխարհին՝ բաժնալով խորին ընդմէջ Հրէին եւ հեթանոսին: Յայտնի է թէ «միջնորմը» որ քակուեցաւ Օրէնքն է: «Պատուիրան» կը նշանակէ Օրէնքի բովանդակութիւնն եւ «հրաման» կը ցուցնէ Օրէնքի մատակարարութեան եղանակն: եւ նախադասութեան նպատակն է ոչ թէ Օրէնքն երկու մասանց բաժնել՝ այլ Օրէնքին ընդհանուր բնութիւնն մասնանի ընել: Ըսել կ'ուզէ թէ Օրէնքն որ պատուիրաններէ բաղկացեալ է եւ որ տրուած է ի ձեւ հրամանի — եւ արդէն այս ամէն օրէնքի յատկանիշն է — այս զրուծելն խափանուած է Քրիստոսի մահուամբ: Թէ օրէնք բաժն այս տիեզերական առմամբ կը գործածուի յայտնի է զուգահեռական համարէն (Կող. Բ. 14) զոր Շարաթականք նոյնպէս սխալ կ'ըմբռնեն: Ինչ է «ձեռագիրը» զոր Քրիստոս «ջնջեց» Ծիսական օրէնքն է: Բայց

Կողոսացի քրիստոնեայք՝ որք մեծաւ մասամբ հեթանոսութենէ դարձած էին, ինչ յարաբերութիւն ունէին Հրէական Տաճարին արարողութեանց հետ. ոչ ինչ: Վերադիւրներն կ'ապացուցանեն ձեռագրին որպիսութիւնն: Ինչ է այն բանն որ «մեղի հակառակ» է, որ «մեղի դէմ» կը կենայ եւ զոր Քրիստոս «վերցուց ի միջոյ» իւր քաւարար մահուամբ բեւեռելով «խաչափայտին»: Ինչ կրնայ լինիլ բայց միայն Օրէնքն որ մեր զատարարութիւնն կը հրատարակէ:

Աւելի չերկարեմ: Առաքեալն ծիսականի եւ ոչ-ծիսականի խորին չզիտեր: Ամբողջ Մովսիսական զրուծեան վերաբերմամբ կը յայտարարէ թէ Քրիստոս Օրինաց վախճանն է, այսինքն ոչ միայն նպատակն այլ եւ վերջն:

Բայց այս գաղափարն հակառակ չէ՞ Լեւրան Քարոզին այն յայտարարութեան ուր մեր Տէրն կ'ըսէ թէ Օրէնքն ոչ թէ աւերու, այլ կատարելու եկած է: Մենք իրական հակասութիւն մի չենք տեսներ: Ճշմարտութիւնն այս է թէ մեր Տէրն Օրէնքն կը խափանէ «...» զայն հարկէ՛լ կը խափանէ: Եթէ պատկերամարտի (iconoclaste) դիրք մի բռնէր ընդդէմ Մովսիսական օրինաց՝ զայն աւերած պիտի լինէր, ինչ որ նա չըրաւ: Մեր Տէրն վիճանակ անգթաբար հարուածելու Օրէնքն՝ ճանչեց նորա աստուածային ծագումն եւ նախախնամական պաշտօնն, եւ նորա պահանջներն խոնարհաբար գործադրեց (եւ քանի որ իբր Հրէայ ծնած էր՝ չէր կրնար այլապէս ապրիլ), «բոլոր արդարութիւնը» կատարեց: Այսպէս Օրէնքն կատարուեցաւ եւ այնու իսկ խափանուեցաւ: Այս ճշգրիտ կը համաձայնի Գաղ. Գ. 4, 5ին գաղափարին: Ինչպէս Արեւմտեան Հնդկական Կղզեաց Միսիոնարն դանձն կ'ամօլին գերութեան ծախեց բնիկներուն ճշմարիտ ազատութիւն քարոզելու նպատակաւ, նոյնպէս մեր Տէրն Օրինաց բոլոր արդարութիւնը կատարեց նորա գերիշխանութիւնն մեր վրայէն բառնալու համար: Նորա թրիատութեամբն թրիատութեան արարողութիւնն չհաստատուեցաւ, այլ կատարուեցաւ եւ վախճանեցաւ: Արդարեւ նա զատիկն կերաւ իւր աշակերտաց հետ. բայց այսու Պատեքն ոչ թէ մնայուն պարտք եղաւ քրիստոնէից, այլ դադարեցաւ ցաւիտեան: Օրինակներ բազմապատկելու հարկ չկայ: Բառին կրկին նշանակութեամբն Քրիստոս կատարեց Օրէնքն, ի գործ դրաւ նորա տրամադրութիւններն եւ վերջացուց նորա իշխանութիւնն: Արդ այլ եւս «չէք ընդ օրինօք, այլ ընդ շնորհօք»:

Պիտի առարկուի թէ այս տեսութիւնն անբարոյականութեան կը տանի մարդն, քանզի եթէ Օրէնքն բարձուած է ինչո՞ւ մարդ ազատաբար չմեղանչէ: Այս երկիւղն ցաւալի թիւրիմացութեան եւ կարճատեսութեան արդիւնքն է: Բարոյական օրէնքն, երբ բաժն կը գործածենք իւր բացարձակ եւ իմաստասիրական առմամբ, Աստուծոյ բանականութեան եւ կամաց արտայայտութիւնն է եւ հետեւաբար անփոփոխելի եւ անխափանելի է: Քրիստոս զայն վաւերացուց եւ հաստատեց, եւ մարդն կարող չէ նորա սահմանէն դուրս ելնել ցորչալի բարոյական էակ մնայ եւ բարեւոյ եւ չարի խտրութիւնն զգայ իւր խզծին մէջ: Մենք չենք ըսեր թէ այս բարոյական օրէնքն կը խափանի, այլ թէ Մովսիսական Օրէնքն կը խափանի եւ քրիստոնէից վրայ իբրեւ «հաւատոյ եւ վարմանց օրէնք» իշխանու-

թիւն չունի: Մովսիսական Օրէնքն կախեալ է բարոյական օրէնքէն, բայց բարոյական օրէնքն կախեալ չէ Մովսիսականէն: Բարոյականութեան հիմն Մովսիսական Օրէնքն չէ, այլ թէ՛ Մովսիսական Օրինաց թէ՛ բարոյականութեան հիմն Աստուծոյ բարոյական օրէնքն է որ Հին կտակարանի Տնտեսութեան անջատ եւ խորին գոյութիւն ունի: Սինայի օրէնսդրութեան զարեւր յառաջ կայնի սպանութիւնն մեղք համարուեցաւ: եւ հեթանոս ազգերն որ Տասնաբանեայի անունն անգամ լսած չեն՝ պատասխանատու են բարոյական օրինաց որ «իրենց սրտին մէջ դրուած» է «իրենց խզծին վրայու» (Հռովմ. Բ. 14, 15): Քրիստոսի փրկարար գործն արդարեւ Մովսիսական օրէնսդրութիւնն կը խափանէ, բայց այսու բարոյականութեան հիմն չխախտեր, այլ բարոյականութիւնն տարբեր եւ աւելի բարձր եւ հաստատուն հիման մի վերայ կը կանգնէ: Քրիստոսի հաւատալով մարդ մի նոր եւ հոգեւոր կենդանութեան զօրութիւնն կ'ընդունի: այս նոր կեանքն է քրիստոնէական բարոյականութեան թէ՛ աղբիւրն թէ՛ առաջնորդն: Քրիստոնէի հաւատոյ եւ վարմանց օրէնքն իրեն արտաքոյ հրամաններու եւ պատուիրանաց ցուցակ մի չէ, այլ այդ հոգեւոր կեանքն զոր Քրիստոսի հոգին ստեղծած է իւր սրտին մէջ:

Նոյն առարկութիւնն բերուեցաւ Պողոսի հաւատով արդարացման վարդապետութեան դէմ: Ոմանք ըսին թէ Օրինաց խափանումն անշուշտ օրինազանցութեան կը տանի: Առաքեալն չըսաւ ի պատասխանի. «Արդարեւ ես Մովսիսական Օրինաց բարձուումն կը ջատագովեմ. բայց սխալ մի՛ ըմբռնէք իմ վարդապետութիւնն. ծիսական օրէնքն է որ կը խափանի, իսկ Տասնաբանեայ պատուիրաններու զօրութիւնն անվթար կը մնայ»: Այսպէս չըսաւ. քանզի այս արդի զանազանութեան տեղեակ չէր Պողոս: Այլ ըսաւ. «Մենք, որ մեռանք մեղաց, ինչպէս դեռ կենանք անոր մէջ» (Հռովմ. 2, 2): Այսինքն, Պողոս քրիստոնէական բարոյականութեան հիմն կը ճանչէր ո՛չ Տասնաբանեայ Օրէնքն՝ այլ Հաւատքն որով մարդ կը մեղնի մեղաց եւ կը կենդանանայ Աստուծոյ: Քրիստոնէայն չնար, չսպաններ, չստեր, ոչ վաճառի սոքա արդեւեալ են Ելից գրքին քաներորդ զվարթ մէջ, այլ վաճառի չէ՞ք, հոգեւոր կեանքն զոր կ'ապրի Քրիստոսի շնորհիւ՝ կը սպաննէ մեղանշական զօրութիւնն: Այս հիմն անսասան է, եւ ճշմարիտ սրբութիւնն միայն այս կերպով կը գոյանայ մարդուն մէջ: Այս հաւատոյ կեանքն ապրելով մարդ «պատուիրաններու օրէնքէն» բարձր մակարդակի վրայ կը հաստատուի եւ օրինաց — բարոյական օրինաց — արդարութիւնն կը կատարուի ի մեզ որ «չենք քալեր ըստ մարմնոյ, այլ ըստ հոգեւոյ»: Ահա քրիստոնէական կենաց գաղանիքն. արտաքին հրամանն կը մեղնի որպէս զի հոգեւոր ներդաշնակութիւն մի գոյանայ սրտին մէջ:

Շարաթ. օրուան վրայ մասնաւորապէս խօսելու ոչ ժամանակ մնաց ոչ իսկ հարկ: Ո՛ւր կը մնայ Հրէական Շարաթն այս տեսութեամբ: Շարաթն մասն է այն օրէնսդրական զրուծեան որ կատարուեցաւ եւ վախճանեցաւ ի Քրիստոս: Նա «զալու բաներուն չուքն էր» եւ անցաւ որպէս ստուերն կ'անցնի ի ծագել արեղական:

Սակայն այս տեսութիւնն Հին կտակարանն չըստորնացունէր: Ոչ, ընդհակառակն կը փառաւորէ զայն. քանզի Հին կտա-

ՀԱՆՐԱՊԵՏ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Փետր. 11 ըստ Յուլ. և փետր. 23 ըստ Հատ. 1895

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ շաբթու թուրքներէ ճամբայ ելաւ ռազմանիւթ եւ զինուոր փոխադրող նաւ մը եւ Ալեքսիա գնաց Մատակարարի արշաւանքին համար սահմանուած զօրքեր առնելու։ Ուրիշ նաւ մը Մարսիլիայէ մեկնեցաւ ունենալով իր մէջ վեց թնդանօթ եւ ուրիշ ռազմամթերք նոյն արշաւանքին համար։ Փարիզեան հեռագրալուր մը կ'ըսէ թէ Անգլիա ծանուցած է թէ չկրնար բացարձակ չէզոքութիւն պահել Ֆրանսայի եւ Մատակարարի պատերազմին միջոցին։ Սակայն հաւանականագէս սխալ հաղորդուած է այդ լուրը, վասն զի հետեւեալ օրուան հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Անգլիա որոշած է չէզոքութիւն յայտարարել եւ թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը ձեռնարկած է քննել ռազմանիւթի փոխադրութեան համար անգլիական շոգենաւային ընկերութիւններու հետ կնքուած պայմանագրութիւնները։

—Աւստրիոյ կայսրը եւ կայսրուհին դարձեալ գացին Գաբ Մարթէն, Ֆրանսայի հարաւակողմը, ուր գացին նաեւ անցեալ տարի։ Երբ կայսրն հոն հասաւ, անոր հեռագիր մը յանձնուեցաւ Ֆրանսայի նախագահին կողմէ, որ յոյս կը յայտնէր թէ Ն. Վեհափառութեան այս երկրորդ այցելութիւնը հաճելի պիտի հանդիսանայ։ Կայսրն ի պատասխանի հեռագրաւ շնորհակալութիւն յայտնեց նախագահին բարեմաղթութեանց համար եւ աւելցուց, «Ճշմարիտ հաճոյքով է որ ես եւ կայսրուհին հոս կը վերադառնանք քիչ մը ատեն մնալու համար այս գեղեցիկ երկրին մէջ, Մեծ ուրախութիւն կը զգամ, Պ. Նախագահ, այս առթիւ ձեզ յայտնելով խորին յարգանքս եւ անկեղծ բարեկամութեանս հաւատարմութիւնը։»

—Յանձնաժողով մը պիտի կազմուի որուն պաշտօնը պիտի ըլլայ քննել եւ ստուգել Հունգարիոյ երկրագործներուն մէջ տիրող թշուառութեան պատճառները։ Խնդիրը երկրագործներուն դործ հայթայթելու վրայ է։ Անոնց մեծ մասը գրացի մեծ կալուածատէրերու ծախած են իրենց փոքրիկ արտերը կամ գետինները շատ բարձր երեւցող գիններով, եւ ստակն սպառելէ ետքը կարոտ մնացած են, վասն զի իրենց ամբողջ տարին դործ գտնելու ակնկալութիւնն ի դերեւ ելած է։ Տարւոյն մէջ երկու շաբաթ միայն կը փնտռուի անոնց աշխատութիւնը, վասն զի մնացած դործը կը կատարուի երկրագործական մեքենաներով։

—Փետր. 17 թուականաւ փարիզեան հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովը ելեւմտացոյցի վերաբերեալ վիճաբանութեանն առթիւ 11ի դէմ 379 քուէով մերժեց երեսփոխան Շովէնի առաջարկը նկատմամբ կրօնային եւ եկեղեցական ելեւմտացոյցի բարձման։ Ժողովը 205ի դէմ 303 քուէով մերժեց նաեւ Մ. Ֆոռի առաջարկը որով կառավարութեան կը խնդրուէր Եկեղեցին եւ Պետութիւնն իրարմէ անջատել միաբանութեանց վերաբերեալ նոր օրինագծի մը համաձայն։

—Նէ-Երէւնի ուղղուած փետր. 10 թուականի հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Քորէայի հիւսիսային արեւմտեան կողմը Մանչուրիոյ մէջ Չինաց թիւն է 178,700 ընդդէմ 50,000 Ճափոնցոց։ Երբոհամայէ փետր. 17

թուականաւ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ 15,000 Չինացիք 12 թնդանօթով յարձակեցան Հայ-չէնկի վրայ, բայց ետ մղուեցան 400 մարդու կորուստով։ Ճափոնցիներն ունեցան 3 սպանեալ եւ 2 վիրաւորեալ։

Ուէյ Հայ Ուէյ նաւահանգստին մէջ զբոսնող Լիւ Քիւնկ Թաօ կղզւոյն չինական ամբողջութիւններուն եւ չինական նաւատորմին դրաման լուրը, զոր անցեալ շաբթու տուինք, կանխաձայն էր, եւ դեռ յայտնի է թէ Ճափոնցիք տիրացած են անոնց ամենուն։ Այս անգամ Չինացիք կռուած են այնպիսի քաջասրտութեամբ եւ յարատեւութեամբ մը որ մեծ պատիւ կը բերեն իրենց, եւ ըրած են ամէն ինչ որ կրնայ ակնկալուիլ արի զինուորներէ։ Կղզւոյն ամբողջութիւններուն ուժակոծման միջոցին չինական ծովառմբակիր նաւեր նաւահանգստին արեւմտեան նեղ անցքէն դուրս ելան փախան։ Ճափոնական նաւախուճն անմիջապէս հալածեց զանոնք։ Ծովառմբակիր նաւերը մի առ մի բռնուեցան եւ կ'ամ ընկողմեցան կ'ամ իրենցան։ Ծանուցուեցաւ թէ ընդ ամենայն 12 ծովառմբակիր նաւեր խորտակուեցան եւ երկուք ազատեցան։ Ատկէ ետքն էր որ ճափոնական ծովառմբակիր նաւերն ընկղմեցին նախ զԹիւն Եւէն, եւ ապա, յաջորդ գիշերը, երեք ուրիշ չինական մարտանաւ։ Սակայն Ճափոնցիք անվնաս չմնացին։ Ծովառմբակիր նաւու մը վրայ գտնուողներն ամէնքը մեռան ուռմբէ մը որ նաւուն մեքենային զարկաւ, եւ միւս նաւերէն ալ ոմանք վնասուեցան եւ վերադարձուեցան ի փորթ Արթիւր։ Ուէյ Հայ Ուէյէ անուած պաշտօնական հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Չինաց անձնատուութեան առաջարկին ի պատասխանի ծովակալ Իթօ պահանջեց որ բոլոր չինական նաւահանգիստները բաց մնան վաճառականութեան առջեւ։ Սխալ ըլլալու է այս, վասն զի չինացի ծովակալի մը ձեռնհասութեան վեր խնդիր է այդ եւ կրնայ շնորհուիլ Չինաց կեդրոնական կառավարութեան կողմէ միայն։ Թիւն ծովակալը որ կը պաշտպանէր զՈւէյ Հայ Ուէյ՝ անձնասպան եղած է կ'ըսուի։ Ուրիշ զրոյց մը կ'ըսէ թէ Լի Հունկ Չանկի եւ Քիւնկ իշխանի պաշտօն յանձնուած է Ճափոնի հետ բանակցել հաշտութեան պայմաններուն համար։

—Սաստիկ ցուրտի լուրեր կու գան դարձեալ Եւրոպայի այլ եւ այլ կողմերէն եւ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներէն։ Տասը միլիոն տուրք կը հաշուուի Այրեքեալ Գօտուոյ յատուկ պտուղներու կորուստը, որ պատահած է Մյորիտայի մէջ, ուր, բաց ի պտուղներէ, ծառեր ալ վնասուեցին շատ տեղ, երկաթուղիներուն ձիւնէ գոցուելուն պատճառաւ ամերիկեան քանի մը քաղաքներ իրենց առօրեայ պիտոյքները չկրցան հայթայթել, կաթէ բոլորովին զուրկ մնացին եւ մսին գինը շատ բարձրացաւ։ Ատլանտեան Ովկիանոսի վրայ սոսկալի փոթորիկներ եղած են եւ Նիւ Եորք հասած քանի մը շոգենաւերու կողերը սառցոյցով պատած էին, ուրեք ուրեք մինչեւ 3 ոտք թանձրութեամբ։ 16 նաւազ ունեցող ամերիկեան առագաստանաւ մը կորած է եւ ուրիշ կորուստներու լուրեր ալ կը սպասուին։

—Աւստրիոյ կայսրն մեծ հօր եղբորորդի Ալպրէսթ արշիդուքսը որ ծանր հիւանդ էր երեքշաբթի օր մեռաւ 78 տարեկան։ Հանգուցեալն աւստրիական բանակին ընդհանուր վերատեսուէն էր։ Կայսրը նոյն օր մեկնեցաւ Մանթոնէ որ կը գտնուի Ֆրան-

սայի հարաւակողմը, եւ հասաւ Վիէննա կէս օրէն մէկ ժամ առաջ։ Վիէննայի եւ Պետափէշթի խորհրդարաններէն իւրաքանչիւրը, իր երկու ժողովոց ատենագրութիւններուն բերանով ազգային այս կորստեան համար մեծ ցաւ յայտնելէ ետքը, փակուեցաւ։

—Անգլիոյ նախարարութիւնը շատ փափուկ վիճակի մը մէջ կը գտնուի։ Անհաւանական է որ նախարարութիւնը չյաջողի քուէի մեծամասնութեամբ մերժել տալ Թագուհւոյն դահաճառին տրուելու պատասխանին առթիւ առաջարկուած բարեփոխումներէն մէկ քանին։ Յիշեալ պատասխանին երկու յօդուածներուն ի նպաստ ստացած է տասներկու եւ քսան քուէի առաւելութիւն միայն։ Լորտ Սալզբորի նորագոյն ատենաբանութեան մը առթիւ ըսաւ թէ Խորհրդարանը լուծուելու է, եւ իրաւաստական ինքնօրինութեան պարզ խնդիրն յանձնուելու է ընտրողներուն դատաստանին, առանց խառնելու զայն ուրիշ խնդրոյ հետ։ Եթէ, ըսաւ, ընտրողներուն որոշումն յըստափօրէն նպաստաւոր ըլլայ այդ ծրագրին, Լորտերու Ժողովն այլ եւս պիտի չընդգիւմանայ անոր։

Նորագոյն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովը, Մր. Չէյմպլըէյնի կողմէ առաջարկուած բարեփոխումը 283 քուէի դէմ 297 քուէով մերժելով, ընդունած է դահաճառին տրուելու պատասխանը։ Բայց նոյն օրուան ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ նախարարութիւնն յանակնկալ ի նիստ գումարուած է։ Այս կրնայ նշանակել թէ Լորտ Ռոզպլըի նախամեծար կը համարի հրաժարիլ քան կառավարել աննշան մեծամասնութեամբ, կամ կրնայ նշանակել թէ Անգլիոյ մէջ կամ այլուր պատահած է կառավարական տնօրինութիւն պահանջող անակնկալ դէպք մը։

—Գերմանիոյ կայսրը գերմանական նաւատորմին վրայով ուրիշ ատենախօսութիւն մը ըրաւ ընտրեալ ունկնդիրներու առջեւ, եւ իր զիտողութիւնները լուսաբանեց ի վեր հանելով այն յոյժ մեծ առաւելութիւնը զոր Ճափոն ներկայ պատերազմին մէջ ձեռք բերաւ բանակին եւ նաւատորմին ճարտար գործակցութեան շնորհիւ։ Ն. Վեհափառութիւնն ըսաւ թէ, եթէ Ռայխսթալն ընդունի նաւատորմի ընդարձակման ծրագիրը, Հէր Բրուի պատրաստ է նոր մարտանաւերու չինուածանիւթերն հայթայթել առանց որ եւ է չանու, միայն ծախքն առնելով։

—Արհեստաւոր դասակարգին աժան բնակարաններ հայթայթելու շարժում մը սկսած է Վիէննայի մէջ, ուր տան վարձքը շատ բարձր է։ Այս նպատակին պիտի յատկացուի քանի մը միլիոն ֆիորինի գումար մը, որ մասամբ պիտի հայթայթուի այն գետիններուն վաճառմամբ որոնց վրայ կանգնուած էին հին բերդերը, եւ մասամբ ուրիշ աղբիւրներէ։ Ծինուած առաջին բնակարանները գործածութեան համար պիտի բացուին 1898 ղեկոյ. 2ին, երբ Աւստրիոյ կայսրը դահակալութեան յիսներորդ տարին պիտի լրանայ, եւ ընդ ամենայն 3,000 ընտանիքի բնակարան պիտի կառուցուին։ Այդ ընտանիքները երեք խումբ կամ թաղ պիտի կազմեն, որոնց իւրաքանչիւրը պիտի զբոսնուի մայրաքաղաքին զանազան կողմերը, եւ իւրաքանչիւրին մէջ պիտի գտնուի հոյակապ չէնք մը ուր Ժողովուրդը պիտի ունենայ առողջարար գուարճութեան եւ օգտակար ուսումնասիրութեանց միջոցներ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուշագի հրդեհին պատճառաւ անպատասխար մնացած անձերէն շատեր տակաւին վրանի տակ կը բնակին եւ ձմրան խստութենէն կը նեղուին։ Այդպիսիներու տուններուն վերաշինութեան համար 12,000 օսմ. ոսկւոյ գումար մը պիտի հանգանակուի։ Որոշուած է որ այդ նպատակաւ 1,000 ոսկի կ'պոլսոյ մէջ եւ 300ական ոսկի իւրաքանչիւր կուսակալութեան մէջ հաւաքուի նուիրատուներու միջոցաւ։

—Մուկթարները եւ գիւղերու թաղական խորհրդոց անդամները Դատական նախարարութեան պաշտօնատարներու նման պիտի նկատուին։ Ուստի երբ ի պաշտօն կոչուին՝ պիտի պարտաւորին հաւատարմութեան սովորական երգումն ընել։

—Հանրային պարտուց վարչութիւնն հրատարակեց ազդ մը որով ոգելից ըմպելիներ ծախողներու կը ծանուցուի թէ մարտ 1/13էն առաջ ոգելից ըմպելեաց յատուկ արոց առաջին մասնաւիճարն հատուցանելու եւ թէպէտ ստանալու են։ Այս ազդարարութեան չանսացողները օրինական պատիժներուն պիտի ենթարկուին մարտ 1/13էն ետքը։

—Մարաշի հեռագրատունն ալ հիմա մտաւ այն հեռագրատանց կարգը որոնք օտար լեզուաւ հեռագրեր կ'ընդունին։

—Կրթական նախարարութեան պաշտօնատան մէջ Օսմ. պետութեան վարժարաններու նոր վիճակագրութիւն մը կը պատրաստուի։ Այս վիճակագրութիւններն ամէն տեղեկութիւն պիտի տան բոլանդակ Օսմ. պետութեան մէջ գտնուող դպրոցներուն վիճակին եւ աշակերտներուն թուոյն վրայ։ Անցեալ հինգ տարիներուն մէջ օսմ. կառավարութեան հովանոյն ներքեւ բացուած նոր դպրոցներուն թիւը այնչափ շատ է որ Կրթական նախարարութիւնը կրնայ պարծիլ։

—Անատոլիոյ Երկաթուղւոյ Ընկերութեան պաշտօնատունը պիտի ընդարձակուի ի դիւրութիւն զբաղիւններուն որ շատցած են եւ զինուորական պաշտօնեաներուն որոնց գործը երկաթուղւոյն հետ կապակցուած է։

—Կ'ըսուի թէ Վոսիփորի եւ շրջակայից մէջ կատարուած ձկնորսութեանց հասոյթն աւելցնելու ծրագրեր նկատողութեան առնուած են։

—Թուրք թերթերը մաքսատան պաշտօնեաներէն մէկուն կողմէ մատուցուած ծրագրի մը վրայ կը խօսին, որով կ'ուզուի Օսմ. պետութեան երկիրները մտնող օտար լրագրերու եւ պարբերական թերթերու վրայ դրոշմաթուղթ փակցնել, Դեռ մանրամասն տեղեկութիւններ չեն տրուիր թէ ինչ կերպով պիտի դանձուի տուրքը, բայց կ'ըսուի թէ Հանրային պարտուց վարչութիւնն հաւանաւ է ծրագրին։

—Մամուրէթ իւլ Ազիզի (Խարբերդ) նորընտիր կուսակալ Րէուֆ փաշա երկուշաբթի օր ուղեւորեցաւ իր պաշտօնավայրը։

—Յունաց նորընտիր պատրիարք Տ. Անթիմոս Է. երկուշաբթի օր Գալիմոսէ մայրաքաղաք Ժամանեց Կիւրծի ընկերութեան վերաբերող շոգենաւով մը, զոր յոյն հաւատարմութիւնն յատկապէս զրկած էր Նորին Ամենապատուութեան։ Նորընտիր պատրիարքին գալուստը ողջունուեցաւ Յունաց պատրիարքարանի կրօնական եւ քաղաքական ժողովոց ատենապետներուն եւ յոյն հասարակութեան բազմաթիւ երեւելիներէ։

րուն կողմէ։ Տ. Անթիմոս Է., մինչեւ որ պաշտօնապէս բազմի պատրիարքական աթոռին վրայ, հիւր պիտի ըլլայ Պրուսայի մետրապոլիտին Ի Ֆէնէր։

—Միլթիէ վարժարանին տնօրէն Ապուրրահման Էֆ. Մէքթէպը Սուլթանի տնօրէն կարգուեցաւ հանդուցեալ Իսմայիլ պէյի տեղ։

—Կայս. ֆէրման մը կ'արտօնէ վերաշինել Գումգափուի Յունաց Այա Փանայիա եկեղեցին որ այրած էր։

—Ռէփիկ կը ծանուցանէ թէ իւրաքանչիւր բաժնեթուղթի 1100 կտրօնին վերաբերեալ շահաբաժնին ի հաշիւ պիտի վճարուի 32 1/2 դահ. ոսկեդրամ։ Այս կտրօնը կը վերաբերի 1894 տարւոյ մարտ ամսէն մինչեւ 1895 փետրուարի շահաբաժնին։

—Հալլի կայս. Նաւային վարժարանը դպրոցական ուրիշ տարի մը եւս բոլորեց։ Անցեալ ուրբաթ օր վկայական ստացան նոյն վարժարանի աշակերտներէն ութսուն երիտասարդներ, վաթսունը վարժարանին զինուորական բաժնէն եւ քսանը՝ առեւտրական բաժնէն, որոնք աւարտած էին իրենց յատուկ ուսմանց ընթացքը։

—Շաբաթ երեկոյ Բերայի Աւստրիական Բարեսիրական Ընկերութիւնը պարահանդէս մը տուաւ «Բերա Փալէս» անուն նորակառոյց եւ հոյակապ պանդոկին մէջ։ Մտից իբր ինն հարիւր տոմս ծախուած են եւ ընկերութեան զուտ շահը եղած է իբր 600 օսմ. ոսկի։

—Շատ ծեր եւ շատ առողջ այրերու եւ կիներու բաւական մեծ ցանկ մը կարելի է կազմել ձեռնտուութեամբ մայրաքաղաքիս օրաթերթերուն, որոնք հաճոյք կը զգան նշանաւոր հարիւրամեաներու վրայ տեղեկութիւն հաղորդելով Կորովի հարիւրամեաներու այդպիսի ցանկի մը մէջ պատուոյ տեղը պէտք է տալ անշուշտ Այվանսէրայի չէյի Մէհմէտ Էֆ.ի, որ անցեալ օր ներկայացաւ տեղական թուրք թերթերէն մէկուն խմբագրատունը, եւ իր տարիքն ունեցող մարդու մը զօրութեան եւ աշխուժութեանն ապացոյցը տուաւ խմբագիրներուն։ Այդ ծերունին կ'ըսէ թէ 131 տարեկան է եւ թէ ինք 121 տարի առաջ դպրոց մտաւ ի Պաղատա։

—Այս ձմեռ կ'պոլսոյ մէջ ձիւնն առաջին անգամ երեքշաբթի գիշեր երեւցաւ, բայց շատ քիչ էր եւ շուտով հալեցաւ։ Ազրիանուպոլսէ սակայն շարունակ գէշ օդի լուրեր կու գան։ Երկու շաբաթ առաջ փչող հարաւային հովերուն եւ տեղացող անձրեւներուն յաջորդեցին հիւսիսային հով, անձրեւներ, եւ վերջապէս նաեւ այնչափ ձիւն որ Ազրիանուպոլսոյ երկաթուղւոյն մեր կողմի մասը գոցուեցաւ։ Երկաթուղւոյ կամուրջը որ Ազրիանուպոլսէ անդին կը գտնուի՝ դեռ նորոգուած չէ, եւ նոյն քաղաքէն ասդին գտնուած կամուրջն այնչափ վնասուած է որ կառավարմանը չեն անցնիր անոր վրայէն։ Ձիւնէ եւ հեղեղներէ առաջ եկած այս դժուարութիւնները այս միջոցիս զմարդիկ չեն քաջալերեր Ռումէլիի երկաթուղեաւ ճամբորդել։

Հեղեղները անբնականի եւ անգործածելի ըրած են Ազրիանուպոլսոյ մէջ 368 տուն, 17 խանութ եւ խան մը։ Նոյն նախանգին գիւղօրէից եւ Արեւելեան Ռումէլիի մէջ տուններու եւ արտերու վնասը շատ մեծ եղած է։ Եւրոպական Թուրքիոյ մէջ, ինչպէս Նովի Պազարի մէջ եւ Սէլանիկի նախանգին վարտար գետին հովտին մէջ, հեղեղ-

ները առաւել կամ նուազ վնասներ յառաջ բերած են։

—Իւսկիւտարի եւ Գատըքէյի միջեւ թրամուէյի գիծ մը շինելու ծրագիրը որ քանի մը տարի առաջ ներկայացուած էր՝ դարձեալ սկսած է ուշադրութիւն գրաւել։ Կ'ըսուի թէ Իւսկիւտար-Գատըքէյի կաղի ընկերութեան արտօնատէր Մ. Պարթիլի միացած է այն անձերուն որոնք յիշեալ ծրագիրը գործադրելու մենաշնորհ խնդրած են, եւ թէ ծրագիրը բարեփոխուելով դարձեալ պիտի մատուցուի օսմ. կառավարութեան։ Այդ ձեռնարկը պատշաճապէս ծրագրուելով եւ պատշաճապէս գործադրուելով կրնայ օգտակար ըլլալ, բայց անկարողներու ձեռաց մէջ դիւրաւ կրնայ փոխանակ շահու վնաս տուող գործ մը ըլլալ։

Ուրիշ նոր ծրագիր մը, զոր գործադրելու համար արտօնութիւն խնդրուեցաւ, Եէնի-գափուի համար քարավի մը եւ նաւահանգիստ մը շինելու ծրագիրն է։ Հին ատենները Լանկապոսթանի մէջ կարեւոր նաւահանգիստ մը կար որուն մուտքը Եէնի-գափուի արդի նաւամատոցին մօտ էր։

—Գապաթաշէ մինչեւ Թագսիմ թրամուէյի գիծ մը բանեցնելու մենաշնորհ խնդրուեցաւ։

—Զմիւռնիոյ թաղապետութիւնը Գարապա կայարանէն մինչեւ կառավարական պաշտօնատունը հանրակառք բանեցնելու առաջարկը մերժեց, նկատելով քաղաքին այդ մասին փողոցներուն նեղութիւնը եւ տուններուն խտութիւնը։

—Առողջապահական ժողովը յանձնարարեց հնտախոի ժամանակ յատուկ ուշադրութիւն ընել մայրաքաղաքիս դպրոցներուն վիճակին։ Աշակերտները չխնկու համար մանաւանդ հսկողութիւն ի գործ պիտի դրուի։

—Ըստ պաշտօնական զեկուցմանց, կ'պոլսոյ մէջ փետր. 3/15ին հնտախոի բռնուեցան 10 անձինք եւ 4 մեռան, 4/16ին 4 բռնուեցան եւ 3 մեռան, 5/17ին 8 բռնուեցան եւ 3 մեռան, 6/18ին 4 բռնուեցան եւ մեռնող չեղաւ, 7/19ին 2 բռնուեցան եւ 3 մեռան, 8/20ին 1 բռնուեցաւ եւ 3 մեռան, 9/21ին 4 բռնուեցան եւ 3 մեռան։

—Պէյրութէ առնուած երկու հեռագրեր հրատարակուեցան պաշտօնապէս Մին կը կրէ փետր. 3/15 թուականը եւ Մարոնի եպիսկոպոսին, յոյն կաթողիկ եպիսկոպոսի փոխանորդին, եւ Ասորոց պատրիարքական փոխանորդին ստորագրութիւնները։ Միւսին թուականն է փետր. 5/17 եւ ստորագրուած է օրթոտոքս Յունաց առաջնորդէն։ Այս հեռագիրները կը հերքեն օտար լրագրաց ոմանց լուրերը նկատմամբ խոստովութիւններու որ իբրեւ թէ պատահած են Պէյրութի եւ շրջակայից մէջ, Կ'ըսեն նաեւ թէ ամէնքը հանդարտ են եւ ապահով, եւ թէ կ'աղօթեն Վէհ. Սուլթանին արեւշատութեան համար։

ԳՐԱՄԱԿԱՆ			
Փետրուար 11/23, 1895			
Գոնսուլտէ	29 25	Բուհ. Բաթին	132 25
Պարտուց Զարգարման Թղթադարմ (Թասֆէյէ Տիւլուն Գայմէհի) 18			
Թահվիլթը 0ւմ. 103			
ԳՐԱՄԳ, Օսմ. ոսկին 100է			
Մէճիտիյէ	108 24	Ռուսիոյ բուլ	90 45
Մէթալիք	97	Նաբուէն	88 40
Պէշիք	103	Գրիմից	54 45
Ալթըլըք	103	Անգլ. ոսկի	110 34
Մանր արծաթ	103	Մանեթ թղթ.	8 37

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅՈՐ ՊՅՈՒՅՆԱՆ
Ֆինանսներու երկուշաբթի Ամերիգան Խան